

ВЕЛИКИЙ ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОГО ТЕАТРУ

Була осінь 1943 року. На фронтах Другої світової війни велися бої, життя в окупованій німцями Україні не було легке. Люди гинули наглою смертю, яку офіційно в посмертних повідомленнях називали „несподіваною”, але яка насправді була такою сподівана — кожної хвилини.

Тяжкі це були часи. Вбивства ворожими боївками, арешти, розстріли за сприяння „Бандера банден” були на порядку дня...

А все таки, і тоді жили й діяли люди, які творили духові вартості, письменники, композитори, малярі, скульптори; жив і творив один із найважливіших факторів модерного українського культурного життя — український театр.

Український театр на західних землях України, після важкої довгорічної скитальщини у міжвоєнному періоді, отримав у силу воєнних подій варстат для своєї праці у Львові — великий, справжній, європейського масштабу театральний будинок, обладнаний і готовий до праці.

Під проводом мистецького керівника Львівського Оперного Театру Володимира Блавацького львівське театральне життя не лише продовжувалось, а й невпинно йшло вперед, сягаючи небувалих висот. До речі, назва „Оперний Театр”, яка залишилася за будинком, у якому театр діяв, була залишком з часів першої більшовицької окупації Львова і не визначала справжньої діяльності Львівського Театру в 1941-1944 рр. Театр на ділі складався з чотирьох театрів: драматичного, оперного, балету і оперети. Всі вони містились у головному театральному будинку. Колишній театр ім. Лесі Українки у Скарбівському будинку був зайнятий на потреби німців, і українському театрові в цьому будинку грати не дозволялось.

У „Свободі” з 13 січня 1953 р. (ч. 11) писав про той період Остап Тарнавський: „З повною енергією і розмахом став до праці Володимир Блавацький після відступу більшовиків зі Львова. Він є першим організаційним мотором театального життя, добивається віддачі для українського театру великої залі міського

театру і в короткому часі організує у Львові театральні вистави”

Одним із величних, сміливо можна сказати монументальних, вершинних досягнень українського театру була незабутня українська прем'єра архитвору світової драматургії, Шекспірового „Гамлета”, з Володимиром Блавацьким і Лізою Шашаровською в головних ролях, Гамлета і Офелії, під режисурою Й. Гірняка, у Львові 1943 року.

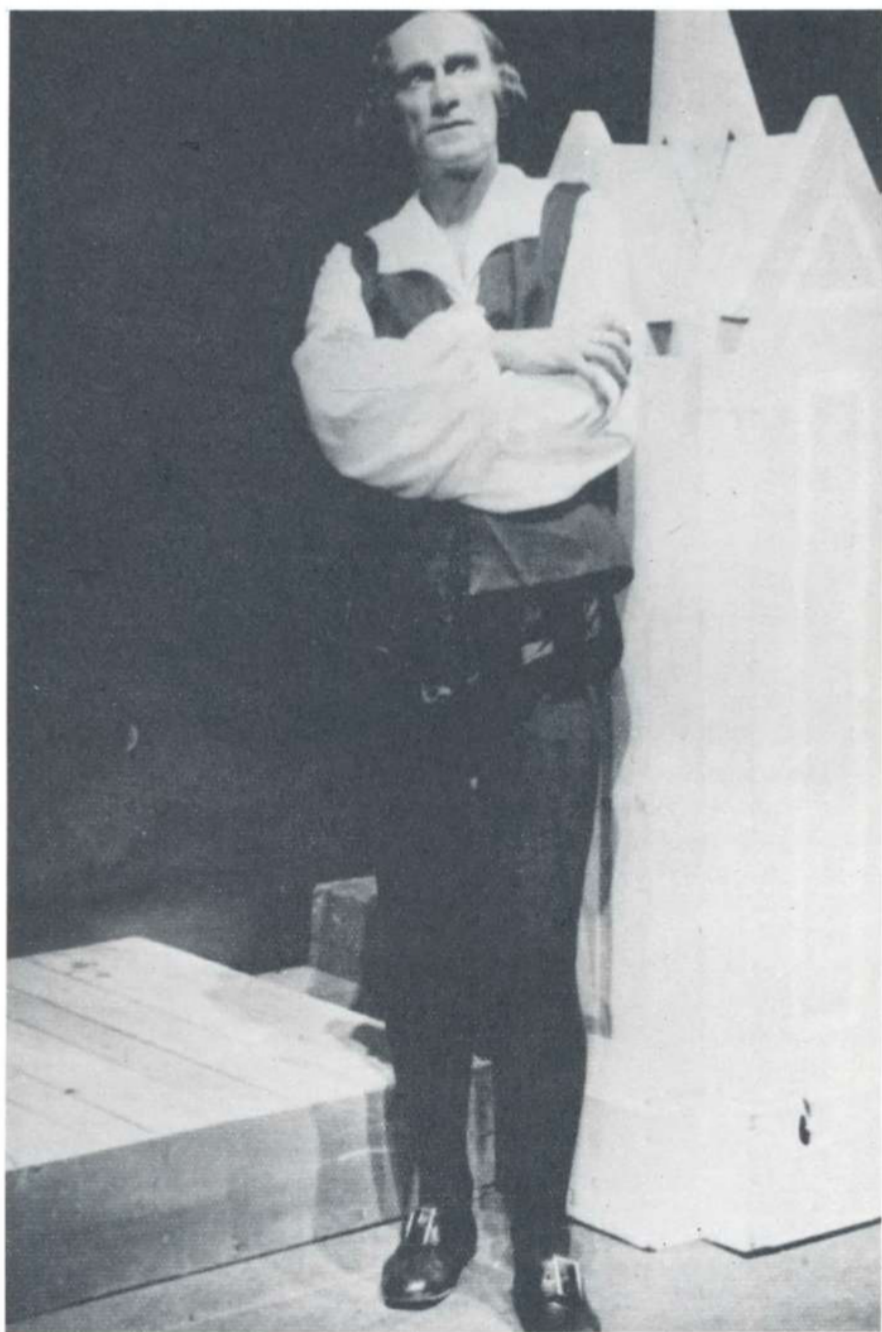
Не живе вже блискучий український Гамлет — Володимир Блавацький. Він, зрештою, сказав своє слово про прем'єру у Львові, наświetлюючи цю подію в спогаді. Уривок був уперше друкований у журналі „Театр” ч. 2, у виданні Об'єднання Мистців Української Сцени (Мюнхен-Авгсбург, за червень-липень 1946 р.):

„Вся праця львівського драматичного ансамблю мала знайти своє завершення в постанові шекспірівської трагедії на нашій сцені. Це мусів бути іспит зрілості львівського театру, чи, як хочете, українського театру взагалі. Хоч багато драм Шекспіра ставили вже українські театри на Великій Україні (на Західній йшов лише „Отелло” в постанові Загарова) — то все ж таки ані один український театр не зважився поставити „Гамлета” І тому на нас тяжіла тим більша відповідальність”

Як каже далі у спогадах Блавацький, „перш за все, треба було подбати про добрий переклад твору. Зовсім новий переклад зладив Михайло Рудницький. Переклад був вірний та одночасно легкий і прозорий, „театральний”, себто дуже підхожий акторові”. Переклад був зладжений з ініціативи Блавацького. Для історії варто зацитувати уривок з листа перекладача М. Рудницького до Володимира Блавацького (з оригіналу, позиченого вдовою по В. Блавацьким, артисткою Евдокією Дичко-Блавацькою):

„Навчився я чимало, бо щойно чуючи живе слово Шекспірового тексту — знаходив усякі недоліки, недогляди і кострубаті вислови. За всю війну я не мав приємнішої праці, як переклад „Гамлета”, і це виключно Ваша заслуга, що я за неї взявся”

Крім приватних спогадів В. Блавацького, який помер у Філадельфії якраз у Різдвяний час 1953 року, збереглися ще згадки і рецензії не лише у нашій тодішній пресі, але й у чужинській, напр., рецензія д-ра Г. Гаусвальда в „Кракаувер цайтунг” з 25 вересня 1943 р., ч. 230, який, згадуючи повними фахової пошани й теплоти словами про високомистецькі досягнення реж.

Володимир Блавацький в ролі Гамлета.

Гірняка, художника М. Григорієва і чільних акторів, зокрема В. Блавацького, який „зумів надати заголовній ролі знамениту і переконливу життєву силу”, спромігся на ще одне речення, рідкісне у тих часах, але важливе в аспекті вартості вистави і її мети: ... „При цім усім, пробився рішуче мелодійний звук української мови. В цілості, сильний видатний успіх”.

Згадали про нашого „Гамлета” чеські „Лідове лісти”, ч. 258 з 3 листопада 1943 р., даючи згадку, що у Львові „бул проведен Шексперув „Гамлет” і що „пшедставітелем его бил ржедітел Блавацькій”.

Не раз згадую ту виставу, останню, яку бачив у Львівському Оперному Театрі перед відходом до Дивізії, куди я пішов слідом за моїми приятелями-акторами Карп'яком, Левицьким, Данилком, Малецьким, Ганжею...

Замовчують — очевидно — про цю подію на рідних землях. У спогадах визначних акторів цього часу по „тому боці” нема згадки про прапрем'єру „Гамлета” у Львові 1943 року. Наприклад, у виданих пару років тому спогадах акторки Лесі Кривіцької (чи, як вона у цій книжці п. н. „Повість про моє життя”, називається: Александра Сергєєвна Кривицкая) не лише не пишеться про „Гамлета” чи інші вистави, яких було сотні, але авторка (чи її „співробітники”, С. І. Бобрюнок і інші) дописалися до того, що „в роках 1941-1944 театру, як такого, не було”.

Розмовляючи у Філядельфії про львівську виставу „Гамлета” з першою українською Офелією, Лізою Шашаровською-Чепіль, я запитав, чи перед тією виставою вона бачила коли виставу „Гамлета” і якусь іншу акторку в ролі Офелії, зокрема у сцені божевілля? Відповідь була, що першу після Львова і крім Львова виставу „Гамлета” вона побачила у 1944 р. у Бреславі. Ясно, що ніхто, крім режисера Гірняка і партнера Блавацького, не міг вплинути на інтерпретацію ролі Офелії у виконанні Лізи Шашаровської.

Не було можливості зафіксувати на кінострічку виставу „Гамлета” у Львові 21 вересня 1943 року, ні 24 наступних. Але вони залишилися зафіксованими у наших серцях — учасників і глядачів.

І такою залишиться вона в історії української театральної культури.

За „Гомоном України” з 1969 р., Канада

„Гамлет” В. Шекспіра у Львівському Оперному Театрі, 1943 р. Богдан Паздрій (Король), Віра Левицька (Королева).

Сергій Дубровський (Іаєрт), Ліза Шашаровська (Офелія).